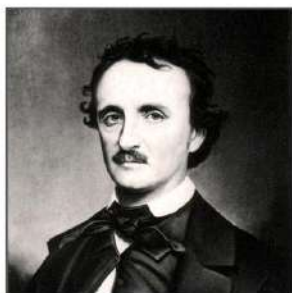

Edgar Allan
Poe

Zlatý chrobák

Půjčujeme:

knihy / časopisy / noviny / mluvené slovo /
hudbu / filmy / noty / obrazy / mapy

Fpřístupujeme:

wi-fi zdarma / e-knihy / on-line encyklopedie /
e-zdroje o výtvarném umění, hudbě, filmu

Pořádáme:

setkání s autory / přednášky / koncerty /
filmová představení / výstavy /
aktivity pro děti a jejich rodiče / čtení

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.facebook.com/knihovna

www.e-knihovna.cz

Znění tohoto textu vychází z díla Zlatý chrobák tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Františka Šimáčka v roce 1894 (POE, Edgar Allan. *Zlatý chrobák a jiné novely*. Přel. Vácslav ČERNÝ. Praha: František Šimáček, 1894. 76 s. Levné svazky novel, sv. 1).

Autorem portrétu Edgara Allana Poea na obálce e-knihy je Oscar Halling.

Text díla (Edgar Allan Poe: Zlatý chrobák), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), není vázán autorskými právy.

Citační záznam této e-knihy:

POE, Edgar Allan. *Zlatý chrobák* [online]. Přel. Vácslav ČERNÝ. V MKP 1. vyd. Praha: Městská knihovna v Praze, 2013 [aktuální datum citace e-knihy – př. cit. rrrr-mm-dd]. Dostupné z: http://web2.mlp.cz/koweb/00/03/92/94/90/zlaty_chrobak.pdf.

Vydání (obálka, grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uveďte autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 24. 7. 2013.

Upozornění pro čtenáře

Tato e-kniha obsahuje poznámky pod čarou.

Poznámka pod čarou se zobrazí po kliknutí na hypertextový odkaz, který je umístěn na pozici číslice na konci slova, ke kterému se poznámka pod čarou vztahuje (např.: Text¹).

Hypertextový odkaz je přesměrován na text poznámky pod čarou, která je umístěna na konci kapitoly nebo dokumentu.

Návrat na původní místo v textu e-knihy se provede kliknutím na hypertextový odkaz, který je umístěn na pozici číslice na začátku řádku textu poznámky (např.: ¹Text poznámky pod čarou).

Zlatý chrobák

Hej, slyšte! Hej! Ten chlapík šílí as!
Bylť tarantelou notně pošťípán.

Vše se mýlí.

Před mnoha lety seznámil jsem se s jistým panem Vilémem Legrandem. Pocházel ze staré hugenotské rodiny a býval kdysi boháčem; mnohými však nehodami stal se chudobným. Aby tudíž u svých známých vážnosti nepozbyl a nedošel opovrzení, opustil Nový Orleans, své rodné město, a usadil se na ostrově Sullivanově, blíže Charlestonu, v jižní Karolině.

Ostrov tento jest jedním z nejzvláštnějších. Jest to skoro pouhý náplav písčítý zdělí asi tří mil. Co se šíře tkne, nečiní nikde více než čtvrt míle. Od pevniny oddělen jest zátokou téměř neviditelnou, plnou rákosí a nánosu, zamilovaným to sídlem bahňáků. Vegetace, jakož snadno pochopiti se dá z předešlého, jest jenom nepatrná, a to ještě zakrslá. O větších stromech mluvíti nelze. Ovšem na západním pobřeží lze spatřiti tu a tam bodlinatou palmu, tam, kde leží pevnost Moultrie, kde zraku se jeví několik chatrných dřevěných domků, domků to, jež přes léto jsou tem útočištěm, kteří uniknouti chtějí na čas prachu a horečnému úpalu v Charlestonu; jinak, kromě této západní části své a k moři obráceného tvrdého a bělavého pobřeží, pokryt jest ostrov libovonnou myrtou, jež jako křovina na celém ostrově se vyskytuje. – Jak velice angličtí zahradníci tuto myrtu cení a ji vyhledávají, jest známo. Na ostrově tomto dosahuje však keř mnohdy i 15-20 stop výše a tvoří neproniknutelnou téměř houštinu, jež libou vůní svou napájí vzduch.

V nejnepřístupnější části této houštiny, nedaleko východního, odlehlejšího pobřeží, vystavěl si Legrand malou chýži, kterou v té době obýval, kdy jsem se byl s ním náhodou seznámil. Ze známosti této vzniklo velmi záhy pravé přátelství, poněvadž domorodý přítel

můj v této samotě jevil cosi, což úctu a vážnost mu zjednávalo. Shledal jsem sám, že jest muž vzdělaný, neobyčejnými dary ducha obdařený, který jediné tu zvláštnost měl, že poněkud byl misanthropem a nezřídka z největšího rozjaření do nejhlubší se hroužil melancholie. Měl mnoho knih, kterých se však jenom zřídka dotýkal. Jeho hlavní zálibou byla střelba a lov ryb, jinak rád se potloukal po břehu a myrtovím, aby vyhledával mušle nebo hmyz. Měť tak krásnou a bohatou sbírku hmyzu, že by mu jí byl mohl zajisté Swammerdamm záviděti. Na těchto potulkách provázival ho z pravidla starý černocho jménem Jupiter, jenž obdržel svobodu dříve, než rodina jeho byla přišla do zajetí. Teď ani hrozbami ani sliby donutiti se však nedal, aby se stal opětně volným a raději zůstal, a pána svého, jež „Massa Ville“¹ nazýval, všude doprovázival. Při tom dlužno podotknouti, že nepochybně příbuzní Legrandovi Jupitera určili k tornu, aby chránil a opatroval člověka, o němž kolovala domněnka, že nemá všech pět jak náleží pohromadě.

Na ostrově Sullivanové bývá zima jen zřídka velmi tuhá, a na podzim bývá to neobyčejný úkaz, když jest potřeba oheň rozdělati. Uprostřed měsíce října roku 18- nastal vsak na ostrově neobyčejně chladný, studený den. Slunce právě se chýlilo k západu, když prodral jsem se hustou zelení, v níž stála chata mého přítele. – Několik již neděl nebyl jsem jej navštívil, zdržuje se ponejvíce v Charlestonu, úplných devět mil od ostrova vzdáleném, a konečně i tenkrát nebylo hrubě ani tolik příležitosti jako nyní přibyti na ostrov a odtud zase na pevninu. Když jsem k domku dorazil, zaklepal jsem jak obyčejně, nedostav však žádné odpovědi, vyhledal jsem si klíč na místě, kde, jak jsem věděl, ležeti musel; otevřel jsem dvěře a vstoupil. V krbu plápolal vesele oheň. Bylo to něco nového, ale nikoli nepřijemného. Rychle sňal jsem převlečnick, zaujal jsem místo na lenošce vedle praskajícího chrastí a očekával trpělivě návrat svého hostitele.

---

¹ Massa = master = pán. Massa Will = pan Vilém.

Bylo již po soumraku, když se objevil. Pozdravil mne co nejsrdečněji. Ušklíbaje ústa od ucha k uchu měl se čiperný Jupiter k práci, aby nám nějakého toho bahháka upravil k pozdní večeři. Co se Legranda týče - byl opět u vytržení, neboť jinak nazvat to nemohu. Nalezl neznámé, dvojskořepinaté zvíře, které nový rod tvořilo; ba ještě více, s pomocí Jupiterovou chytli šťastně brouka, chrobáka, jak se domníval, dosud zcela neznámého, o čemž vsak teprve až příštího jitra měl se přesvědčiti.

„A proč ne teď večer?“ tázal jsem se, mna si ruce nad jasným ohněm a všechny chrobáky ke všem čertům posílaje.

„Ach, kdybych byl jen věděl, že vy zde budete,“ pravil Legrand, „ale jest tomu již také dávno, co jsem vás neviděl, a jak jen mohl jsem tušiti, že právě dnes večer mne návštěvou svou počtíte? Na čeště k domovu potkal jsem poručíka G-, který na tvrzi leží posádkou, a tomu Jako pravý blázínek, jímž vskutku jsem, brouka toho jsem zapůjčil, a nemohu tudíž vám nález svůj nyní ukázati. Zůstaňte však přes noc u nás, s východem slunce pošlu Jupitera pro něj. Toť nejpůvabnější část stvoření.“

„Cože - východ slunce?“

„Nesmysl! ne! - brouk. Je lesklé, zlaté barvy - skoro tak velký jako krásný bílý vlaský ořech, na jednom konci hřbetu má dvě jako jantar černé skvrny, na druhém však třetí, poněkud delší, - Tykadla jsou...“

„Co jsou, Massa Will, již jsem vám řekl,“ přerušil Jupiter svého pána; „zlatý brouk je to, vše zlato, pouhé zlato, tělo, křídla - vše zlato - nikdy v životě svém jsem takového brouka neuzřel.“

„Nuže, dejme tomu, že to pravda, Jupe,“ odvětil Legrand, který, jak se mi zdálo, poněkud stal se vážnějším, než jak věc toho vyžadovala - „to však nebude příčinou, abys nechal bahňáky připáliti? Barva“ - nyní se obrátil zase ke mně - „jest ovšem taková, že by Jupiter mohl míti pravdu. Skutečně nikdy neviděl jste brilantnější ho lesku kovového, než jakým hrají jeho křídla; leč zapomněl jsem, že vy teprve zítra budete moci svůj úsudek o tom pronésti. Zatím mohu vám pouze jakous takous podobu jeho

podati.“ Takto mluvě posadil se ke stolku, na němž byl inkoust a péro, ale žádný papír. Hledal ho v jedné z přihrádek, ale nenašel ničeho.

„Nic nevadí,“ pravil konečně, „tohle stačí!“ a vyňal z jedné kapsy své vesty něco, co papírem jsem mohl zváti, a jal se ruče něco pérem na tom kresliti. Mezi prací jeho zůstal jsem, poněvadž mne stále záblo, v lenošce své vedle ohně. Když kresba byla hotova, podal mi ji zůstav na židli své nepohnutě seděti. V témž okamžiku zaslechli jsme hlasité křučení a hned po té jakoby někdo po dveřích škrábal. Jupiter je otevřel, a veliký novofundlandský pes, patřící Legrandovi, vskočil do světnice. Šlechetné zvíře to jedním skokem ocitlo se na mých zádech a zahrnulo mne lísavými polibky, poněvadž jsem mu v dřívějších svých návštěvách vždy mnoho pozornosti prokazoval. Konečně když v radostných svých projevech ustalo, pohlédl jsem na papír a pravdu-li říci mám, doložili mi jest, že z náčrtku toho, který byl přítel můj nakreslil, nikterak jsem nezmoudřel.

„Jest to skutečně nějaký prazvláštní brouk,“ pravil jsem, několik minut kresbu pozoruje, „zcela něco nového pro mne, v životě svém dosud ničeho podobného jsem neviděl, vyjímaje lebky neb umrlčí hlavy, kterým brouk váš více se podobá než všemu tomu, co jsem dosud mohl spatřiti.“

„Umrličí hlava!“ opakoval Legrand. „Oh, ano – skutečně – na papíru jest jí poněkud podoben. Ony dvě horní černé skvrny podobají se očím, není-liž pravda? A ona podlouhlá dole je jako ústa – a potom celek má podobu oválnou.“

„Možná,“ odpověděl jsem na to, „ostatně pochybuji, Legrande, že jste velikým umělcem. Mám-li se o věci samé vyjádřiti, třeba nezbytně, abych sám dříve ,toho brouka spatřil.“

„Snad,“ pravil poněkud trpce, „já se aspoň dosud domníval, že obstojně kreslím; ovšem měl bych umět kresliti – mělt' jsem dobré učitele a lichotím si, že přece docela nejsem zabeđen.“

„Ale, ale, milý příteli, vy žertujete snad,“ pravil jsem. „Toť přece učiněná pravá lebka, ba co dím, toť pravý vzor lebky, jež vyhovuje všemu a všemu odpovídá, jak obyčejně si každý tento anatomický

druh představuje, a váš brouk, takovou-li podobu má, zajisté jest nejpodivnějším broukem na celém světě. Aj, jaká krásná a rozčilující pověřčivost dá se tu hned mysliti! Bezpochyby že brouku svému dáte název scarabaeus caput hominis (brouk s lidskou hlavou) nebo nějak podobně, vždyť v přírodopise podobných názvů plno. Než povězte mi též, kde jsou ona tykadla, o kterých jste se byl zmínil?“

„Tykadla!“ opakoval Legrand, jehož, jak se zdálo, vždy větší zápal se zmocňoval, – „vy přece musíte, na mou čest, tykadla viděti. Vždyť jsem je byl tak zřetelně nakreslil, jak na originále samém se jeví, a to, doufám, dostačí.“

„Nu, možná, že jste tak učinil,“ pravil jsem, „ničeho však nevidím.“ Současně podal jsem mu bez další nějaké poznámky papír, abych ho přesvědčil. Nicméně nemohl jsem pochopiti podivný ten obrat, jaký nyní nastal. Jeho odporná nálada byla mi zcela nevysvětlitelnou a co kresby se týče, tykadel na ní naprosto nebylo lze viděti. Tolik jen se vši určitostí tvrditi lze bylo, že celek úplně podobal se umrlčí hlavě, jaké v knihách a atlantech zobrazeny vídáme, a to jako vejce vejci.

Velice nevrle vzal papír a již chtěl jej smačkat a jak se podobalo, do ohně uvrhnou ti, když tu náhle pohlédnuv přece na kresbu, pohledem tím, jak bylo patrné, byl upoután. V okamžiku obličej jeho zbrunatněl a hned po té smrtelně zbledl. Několik minut zkoumavě pohlížel na kresbu, na stoličce se ani nehýbaje. Náhle povstal, vzal světlo se stolu a posadil se na námořní bednu, která stála v nejzazším koutě ve světnici. Zde díval se opět na papír s pozorností v pravdě úzkostlivou; při tom všemožně jej obracel. Nemluvil ničeho, a ačkoliv jeho chování podivným se mi zdálo, uznal jsem přece za dobré, všech poznámek se zdržeti, abych jej ještě více nerozmrzel. Konečně vyňal z kapsy kabátu svého zápisník. Do toho vložil záhadný onen kousek papíru se vši obezřetností a uschoval potom vše do stolku. Bylo patrné, že se stal klidnějším a že zároveň i jeho původní živost docela zmizela. Nebyl již tak mrzut, spíše pohřížen v myšlénkách. Čím více nastával večer, tím více upadal ve snivost. a ačkoliv jsem se vrhni namáhal, abych vtipným

a žertovným vypravováním ho obveselil, přece se mi to nechtělo podařiti. Z počátku zamýšlel jsem strávit noc v chýši, jak jsem již dříve byl činíval, teď však uznal jsem za dobré se rozloučiti, ježto jsem viděl, v jak strastném stavu se nalézá. Ne pobízel mne, abych se zdržel, avšak když jsem odcházel, potřásal mojí rukou více než obyčejně bývalo jeho zvykem.

Asi měsíc po této události byl uplynul (po celou tu dobu jsem Legranda nespatriil), když přišel ke mně do Charlestonu Jupiter. Nikdy jsem neviděl milého tohoto starce mouřenína tak smutného i obával jsem se, že potkalo přítele mého zajisté nějaké vážné neštěstí.

„Nuže, Jupe,“ řekl jsem, „co jest přece? Jak se daří tvému pánu?“

„Mám-li mluvit pravdu, massa, nebýt pánovi tak dobře, jak by moci“

„Jak, pán tvůj že je nemocen? To mne skutečně znepokojuje, když to slyším. Nač si stěžuje?“

„Ano, to právě to! – On nikdy si na nic nestěžovat – ale přece bejt skutečně nemocný!“

„Vážně nemocen. Jupitere? – A proč jsi mně to hned neřekl? Leží v posteli?“

„Ne, on neležet! – Nevědět on, kde ho střevíc hněte – chudák Massa Willa vskutku litovat – a mně opravdu nešťastným činit.“

„Jupitere, nechápu věru smysl tvých slov. Pravíš, že tvůj pán je nemocen. Neřekl ti také, co mu schází?“

„Jen, massa, neztráčet potřebovat hlavu nad tím – Massa Will říkat, že mu docela nic scházet – ale co dělat, on tak, k zemi koukat a hlavu nechat viset, potom zas jako svíčka rovně postavit a jako husa bílý? A pak brát neustále syphon –“

„Užívá, Jupitere?“

„Pít syphon a vidět na stole figury, podivné figury, které já vidět v mém životě. Povídat vám, massa, nevědět už ani, co mám myslit, musí moc pozor dávat na něj. Pár dní před mně utéct, než vyjít slunce a nepřijít domů celý boží den. Uříznout si už pořádnou hůl,

chtít dát jemu moc ran, až přišel – já však takový blázen, že nemít k tomu ani odvahy – on vyhlížet moc bídně.“

„Jak? – cože? – ach, ano! – máš pravdu, že s tím ubožákem nenakládáš příliš přísně – nebij hu přec, Jupe, – on by ran nesnesl. Ale nemohl bys mi říci, co myslíš, že zavinilo tuto nemoc, nebo správněji řečeno, tuto změnu jeho chování? Přihodilo se mu něco nepříjemného od toho času, co jsem ho nespátlil?“

„Ne, massa, nic nepříjemné přihodit od tehda – bojím se, že to bylo před tím – zrovna bylo den, kdy vy u nás být.“

„Jakže, a co tím míníš?“

„Nu, massa, já myslit brouka nyní má.“

„Kterak?“

„Brouka – vím určitě, Massa Will pokousán na hlavě od toho zlatého brouka.“

„A z jaké příčiny to myslíš, Jupitere?“

„Pazouru dost a zubů taky, massa; neviděl já nikdy tak čertovského brouka – strkat a kousat všecko, nač přišel. Massa Will ho čerstva chytit – ale muset ho zas rychle pustit – říkám vám, moc rychle, a ten čas muset ho kousnout. Mně se také brouk nikterak nelíbit, proto nechtěl já ho uchopit svým prstem, nýbrž chytit ho na kousek papíru, který jsem našel. Když jsem nabrat papírem a kousek do kousádel vstrčil – bylo dobře.“

„A vskutku myslíš, že byl pán tvůj broukem kousnut a že z rány té onemocněl?“

„Já docela nic myslit – já jistě vědět. Proč vždy tolik snít o zlatě, když to není, že ho zlatý brouk kousl? Slyšel jsem již před tím o těch zlatých broucích.“

„Ale jak víš, že sní o zlatě?“

„Jak to vědět? Proč vždy on mluvit o tom ze spaní – tak já to vědět.“

„Máš, Jupe, snad pravdu; jaké však šťastné náhodě děkovali mám za česť tvé dnešní návštěvy?“

„Co říkáte, massa?“

„Máš mně od pana Legranda něco vyřídili?“

„Nikoli, massa, přináším tento list“ S těmito slovy doručoval mně lístek následujícího obsahu:

„Můj drahý –

Proč jsem vás už tak dlouho nespatriil? Doufám, že nebudete tak bláhový, abyste na mne zanevřel, protože jsem byl trochu příkrý, avšak ne, to jest přece nemožné.

Od Vaší poslední návštěvy měl jsem všeliké příčiny, abych se stal nepokojným. Mám Vám něco říci a nevím ani, jak to říci nebo mám-li to vůbec říci.

*Není mně již po několik dní dobře, a ubožák starý Jup sužuje mne svou dobře ovšem míněnou pozorností, že to již sotva vydržeti mohu. Chcete tomu uvěřiti? – nedávno uřízl si silnou hůl, kterouž mne zamýšlel skrotiti, ježto jsem mu uklouzla a celý den **solus**, samotinký na peonině v horách jsem strávil. Myslím peoně, že mám co děkovati jedině svému bídnému vzezření, že jsem nedostal výprask.*

Také moje sbírka vzrostla od té doby, co jsme se neviděli.

*Je-li Vám vůbec možno, tedy přijďte sem s Jupiterem. **Přijďte!** Rád bych s Vámi ještě tento večer o důležitých záležitostech mluvil. Ubezpečuji Vás, že to, co Vám hodlám sděliti, jest **svrchané** důležitosti.*

Vždy Vás

Vilém Legrand.“

V tónu tohoto lístku bylo něco, co mne skutečně znepokojovalo. Ani sloh Legrandu jsem v tom naprosto nepoznával.

Jaké myšlenky ho asi ovládaly? Jaký nový vrtoch jej pronásledoval? Jaké asi bylo to důležité jednání, jež hodlal se mnou provést? Co mně o něm Jupiter sdělil, nevěstilo nic dobrého. Obával jsem se, že by dokonce neustálé doléhání nehod bylo s to, aby jej připravilo o poslední zbytek rozumu. Odhodlal jsem se tedy neprodleně s milým mouřenínem jíti.

Když jsme došli břehu, zpozoroval jsem kosu a tři rýče ležeti na dně loďky, na kterou jsme měli vstoupiti; kosa i rýče zdály se dle zevnějšku zcela nové.

„Co to vše má býti, Jupe?“ tázal jsem se.

„Jemu kosa, massa, a rýč.“

„Velmi dobře; ale k čemu jsou zde?“

„Tu kosu a rýče koupit já v městě pro Massa Will a muset dát po čertech moc peníze.“

„Ale řekni mně ve jménu všeho toho, co je tajemné, co hodlá tvůj ‚Massa Will‘ s kosou a rýči podniknout?!“

„To moc víc, než já vědět, a ať čert mne vzít, když on sám vědět, co myslit. Ale všechno pocházet od brouka.“

Vida, že se od Jupitera naprosto ničeho nedovím, a že týž na nic jiného nemyslí, nežli na »brouka«, vstoupil jsem do loďky a odrazil od břehu. A poněvadž napínal příznivý vítr naši plachtu, dolétli jsme brzy do malého zálivu jižné od tvrze Moultrie, odkud nám bylo ještě dvě míle kráčet, abychom dospěli k chýši. Byly asi tři hodiny s poledne, když jsme sem došli. Legrand nás očekával s tesklivou touhou. Vřele uchopil moji ruku, jsa velmi rozčilen, což mne znepokojilo i v mé předtuše utvrdilo. Byl Smrtelně bledý, ač v jeho zapadlých očích plál jakýs nepřirozený, divoký oheň. Když jsme své pozdravy vyměnili a já se otázel po jeho zdraví, ptal jsem se též, ježto mi právě nic jiného nenapadlo, zdali již obdržel brouka od poručíka G-.

„Ach, ano,“ odvětil zardívaje se při tom. „Obdržel jsem ho již druhý den. Nic mne neodloučí od tohoto brouka. Poznáte, že Jupiter o brouku úplnou pravdu řekl!“

„A v jakém směru?“ tázal jsem se jsa v chmurných předtuchách.

„Tak dalece, že brouk skutečně je ze *zlata*“ Řekl to s naprosto vážnou tváří, takže nebyl jsem schopen mu odpovědět, a bylo mně při tom nevýslovně úzko.

„Tento brouk zjedná mi moje štěstí,“ pokračoval s vítězným úsměvem - „ano, tento brouk zjedná mně opět majetek mé rodiny. Může se tedy někdo diviti, že si ho tolik vážím? Jakmile paní

Štěstěna za dobré uznala jím mne obdaří ti, nepotřebuji, nežli ho vhodně použiti. Učiním-li to, dosáhnu všeho zlata, na něž poukazuje. Jupiter, přines mi toho brouka!“

„Jak? Brouka, Massa? Neměl bych jít pro toho škaredého brouka – sám muset jít, když jej chtit mít.“ Po té povstal Legrand a důstojně přinesl mi brouka, kterého vyňal ze skleněné schránky. Byl to znamenitý exemplář brouka, ba co více, tento brouk nebyl tehda žádnému přírodozpytel znám a proto byl vysoké ceny vědecké. Na konci zadečku byly dvě okrouhlé černé skvrny, po krajích pak také jedna, ale podlouhlejší. Krovky měl neobyčejně tvrdé a lesklé, jež vypadaly jako ryzí zlato. Váha brouka byla velmi značná a uvažoval-li jsem o všem, nemohl jsem věru kárá ti Jupitera pro jeho náhled, přece však nedovedl jsem si vysvětliti, jak mohl Legrand toto mínění s ním sdíleti.

„Poslal jsem pro vás“ – pravil chlubným tónem, když jsem byl brouka prohlédl – „poslal jsem pro vás, abyste mně poradil a naznačil, jak bych se měl bráti, abych pokynu osudu uposlechl vzhledem brouka.“

„Drahý můj Legrande přerušil jsem ho“, „vám není dobře, a proto lépe byste učinil, kdybyste se trochu šetřil. Odebeřte se na lůžko a ulehněte; já zůstanu u vás několik dní, až se váš stavlepší. Vypadáte, jako byste měl horečku a –“

„Sáhněte mi na tepnu,“ zvolal. Učinil jsem tak a shledal skutečně známky horečky.

„Avšak vy můžete být churav a přece nemusíte mít horečku. Dovolte jen, abych vám něco předepsal. Předně odebeřte se na lůžko. Potom –“

„Mýlíte se,“ přerušil mne, „mně jest tak dobře ba lépe, než bych myslil při takovém rozčilení jaké trpím. Kdybyste to se mnou dobře myslil zbavil byste mne toho rozčilení.“

„A jak to možno?“

„Velmi snadno; Jupiter a já hodláme podniknouti malý výlet do hor na pevninu, a tu nám bude třeba muže, na něž bychom mohli spolehnutí. Vy pak jste jediný, jemuž můžeme zcela důvěřovati. Ať

již pak dosáhneme účelu nebo ne, přece navždy zmizí rozčilení, jež nyní na mně pozorujete.“

„Kdekoli mohu, učiním vám vždy po vůli,“ odpověděl jsem. „Chcete však tím vskutku říci, že ten prokletý brouk jest v nějakém spojení s vaším výletem do hor?“

„Ano.“

„Potom, Legrande, nemohu v tak absurdně pošetilé hře býti účasten.“

„Je mi líto - velmi líto - neboť potom museli bychom pokusiti se o to sami.“

„Pokusiti se o to sami! Mladík ten pozbyl dojistá rozumu! avšak počkejte! - jak dlouho vyměřili jste své nepřítomnosti?“

„Nepochybně celou noc. Vyjdeme hned teď a vrátíme se rozhodně se slunce východem.“

„A slíbíte mně svým čestným slovem, že až se vrátíte domů a dopadne-li vaše záležitost s broukem (dobrý Bože!) k úplné spokojenosti vašich vrtochů, chcete se řídit dle mé rady lékařské?“

„Ano, slibuji; teď však, abychom marně nemrhali časem, vyjděme.“

S těžkým srdcem provázel jsem svého přítele. Bylo asi ke čtvrté hodině, když jsme vyrazili, - Legrand, Jupiter, pes a já. Jupiter nesl s sebou kosu a tři rýče, kteréžto předměty si rozhodně sám v opatrování vzal, avšak, jak se mi zdálo, více z obavy, aby snad jeho pán si jimi neublížil, než z nemírné horlivosti a ochoty. Jinak choval se velmi mručivě, mumlaje neustále nesrozumitelná slova, z nichž nejvíce se ozývalo: „prokletý brouk“. Mně připadla úloha nésti noční svítilnu, kdežto Legrand se bavil s broukem, ježž posléze nesl na nitce uvázaného. Nicméně napadlo mně, že i on zcela po způsobu čarodějníka točil nitkou i broukem, brzy tak, brzy onak, a to činil po celou cestu. Konečně když jsem byl tento poslední důkaz choromyslnosti přítelovy seznal, zdržel jsem se stěží slz.

Prozatím pokládal jsem za nejprospěšnější, abych ho pro ten okamžik nechal činiti, co chce, a teprve v případě potřeby sáhnouti k účinnějším prostředkům, kdyby jiné pomoci nebylo. Zatím

pokoušel jsem se, ač marně, vypátrati účel té výpravy. Když se mu již bylo podařilo přiměti mne k účastenství, nechtěl nikterak zdánlivě o méně důležitých věcech hovořili, a ačkoli jsem na něm co nejvíce otázkami vyzvídal, nebylo možno dovědět se více nežli slovo „uvidíme“.

Po loďce dopluli jsme na hořejší část ostrova za zálivem, a když jsme vystoupili na vysoký břeh na pevnině, šli jsme směrem severozápadním, kráčeje krajinou neobyčejně divokou a pustou, kde nebylo lze spatřiti ni nejmenší známky, že by sem byla kdy lidská noha vkročila. Legrand kráčel v předu velmi odhodlaně, jen časem se na okamžik zastavuje, aby, jak se zdálo, vyzkoumal určitá znamení, která jemu samému známa byla a již starší se zdála.

Tak kráčeli jsme skoro celé dvě hodiny, a chýlilo se již slunce k západu, když jsme dospěli krajiny, která vypadala ještě smutněji, než ta, již jsme přešli. Byla to jakás planina dosti hornatá a vysoká, ba zdálo se, že ani není možno dostupiti jejího vrcholu. Od paty k vrcholku porostlá byla lesem, také zjevovala se velmi častá a mocná úskalí, kteráž zdánlivě nahodile rozptýlena byla. Jednotlivé balvany nespady mnohdy jen proto do údolí pod nimi ležících, poněvadž zadržovaly je stromy, na kterých spočinuly. Hluboké propasti, jež se oku pozorovatelovu naskytovaly v různých směrech, dodávaly krajině ještě přísnějšího a vznešenějšího vzezření. Obyčejná rovina, jakou jsme se konečně ubírali, byla hustě zarostlá ostružinami a nízkými keři, a brzo potom spatřili jsme, že bychom se ani bez kosa nebyli obešli.

K rozkazu pánovu vpravil se Jupiter bez reptání v úlohu raziti nám krátkou cestu až k úpatí nesmírně vysokého tulipníku. Jmenovaný strom stál zároveň s osmi nebo desíti duby na rovné ploše a vynikal mezi nimi jakož i mezi všemi ostatními stromy, které jsem ve svém životě spatřil, svou imponantní krásou tvaru i vzrůstu, jakož i listím, zvláště pak ohromnou rozlohou větví i majestátním vzezřením. K tomuto stromu když jsme došli, obrátil se Legrand s otázkou k Jupiterovi, zdali by se odvážil naň vylézt. Starý dobrák neodpovídal na takovou otázku, ježto se mu zdála trochu

podivínskou. Konečně přistoupil těsně až ke kolosálnímu stromu, pomalu jej obemkl a důkladně prohlédl. Když se to stalo, řekl pouze:

„Ano, Massa, Jupiter vylézt na každý strom, který může vidět ve svém životě.“

„Tedy hled', abys co možná brzo byl nahoře, neboť bude brzy taková tma, že bychom ani při své práci nevidě.“

„Jak vysoko muset Jupiter vylézt, Massa?“ , otázal se černochoch.

„Vylez nejdříve po hlavním kmenu, potom ti řeknu, jak dalece máš pokračovati - a - počkej - vezmi s sebou chrobáka.“

„Chrobáka, Massa Will! Zlatého chrobáka!“ vykřikl černochoch zděšeně, nazpět ustupuje. „Proč muset také chrobáka náboru na strom? To radš chtít proklínán, než bych to činit!“

„Když se tedy bojíš, Jupe, ty veliký, silný černochoch, nevinného mrtvého broučka uchopiti rukou, tož můžeš jej tam vynésti na této nitce. Budeš-li se zdráhati, tím nebo ním způsobem vzítí s sebou brouka nahoru, hled', pak nezbude mně nic jiného, nežliti touto lopatou rozraziti lebku.“

„Co pak, Massa, mít?“ pravil Jup, kterýž se patrně styděl, že nechťel uposlechnou ti rozkazu pánova; „Massa vždycky chtít trestati a soužit starého černochocha. Bát se brouka. Má se Jupiter o brouka starat?“

A s těmito slovy chudák černochoch opatrně chopil nejkrajnější konec nitě a připravoval se vylézt na strom, při čemž pečlivě se měl na pozoru, aby zlatý chrobák byl vzdálen od jeho těla jak jen možná nejvíce.

Je-li tulipník, Liliodendron Tulipiferum, nejkrásnější ze stromů amerických, ještě mladý, mívá neobyčejně hladký kmen a dorůstá často k podivuhodné výši, dříve než postranní větve vyrazily; je-li však již starší, bývá kůra jeho nerovná a rozsedlá. V takovém stáří objevují se pak mnohé kmenové větve. V případě právě vylíčeném bylo vystoupení na strom zdánlivě těžší, nežli tomu bylo ve skutečnosti. Objímaje koleny i rameny co možná nejpevněji kolosální válec a rukama při tom se zachycuje za vyčnívající větve

a holýma nohama o jiné se opíraje, dospěl Jupiter, ač mnohokrát i nepatrně nazpět sklouzl konečně až k vidličnaté rozsoše, a tak zdálo se, že hlavní část díla jest již dokonána. A v skutečnosti nebyla práce černochova naprosto nic nadlidského, ačkoli se lezec vznášel asi šedesát nebo sedmdesát stop nad zemí.

„Kterým směrem mám se nyní dát, Massa Will?“ tázal se.

„Zůstaň na největší větvi – na větvi, která tuto vyčnívá, a potom dále jen s chutí vzhůru,“ řekl Legrand. Černoch uposlechl neprodleně, a jak se zdálo, působilo mu lezení jen nepatrné namáhání, neboť stále vystupoval výš a výše, až konečně nebylo ani jeho skroucenou postavu, když se dral listím, jež ho se všech stran obklopovalo, déle viděti. Po malé však chvilce bylo slyšeti jeho hlas jako tajemný vzdálený zvuk se ozývající, podobný ozvěně.

„Jak dalece vysoko muset ještě jít?“

„Jak vysoko už jsi?“ tázal se Legrand.

„Hodně vysoko, hodně,“ odpovídal mu černoch; „mocht vidět nebe s vrcholu stromu.“

„Nestarej se o nebe a raději poslouchej, co ti řeknu. Podívej se po kmenu dolů a spočítej větve, které na této straně vidíš. Mnoho-li větví jsi přelezl?“

„Jednu – dvě – tři – čtyři – pět velké větve, Massa, na této straně.“

„Tedy vylez ještě o jednu větev výše.“

Po několika minutách zaslechli jsme opět hlas, jenž nyní oznamoval, že dosaženo již sedmé větve.

„A nyní, Jupe,“ křičel Legrand zřejmě u vysokém rozčilení, „musíš po této větvi tak daleko lézt, jak daleko vůbec možno. A jakmile něco zvláštního spatříš, dej mně to vědět.“

Mohl-li bych až dotud jen částečně pochybovati o blouznění přítele svého, tedy touto otázkou mne i o tento zbytek připravil. Nyní nezbylo mně nic jiného, než abych jej pokládal za zbavena smyslu, a již jsem se tázal úzkostlivě sama sebe, jak by jej bylo možno zpět domů dostati. Když jsem takto o všem možném přemítal, jakým způsobem by se to dalo provést, zazněl opět hlas Jupiterův.

„Bát se já moc na této větvi dál se pošoupávat – skoro celý mrtvý.“

„Pravíš skutečně, že je větev *mrtvá*, Jupitere?“ zvolal chvějícím se hlasem Legrand.

„Ano, Massa, jest mrtvá jako nalomené žihadlo, jistě nemůže víc rost – nic dále při životě.“

„Pro živého Boha, co mám činiti?“ tázal se Legrand, jak zřejmo, u velikých rozpacích.

„Co dále učiniti?“ pravil jsem uchopiv se té příležitosti, abych mu rozumným slovem domluvil; „jít domů musíte a ulehnete do postele. Pojdte jako rozumný muž, jakým přece jste. Bude již pozdě a potom, pamatujete se zajisté na svůj slib.“

„Jupitere!“ křičel místo odpovědi, „slyšíš mne?“

„Ano, Massa Will“, „slyším vás moc zřetelně.“

„Prozkoumej důkladně dřevo svým nožem a přesvědč se, zdali je opravdu shnilé.“

„Dřevo shnilé, Massa, to moc jisto,“ odpovídal černocho po několika okamžicích, „ale ne tak shnilé, jak by mělo, mohl bych sám se pošoupávat kousek větev, to jistě.“

„Sám – co tím chceš říci?“

„Aj, – já míním brouka. Myslit milého, drahého chrobáka. Myslit, kdyby zrovna chtít ho nechat spadnout dolů – a pak větev se nelámat pod černochem, jak je Jup samotný.“

„I ty prokletý taškáři!“ zvolal Legrand, hodlaje si zdánlivě odlehčiti. „Co tím myslíš, že takové blbosti tlacháš? Pustíš-li chrobáka dolů – zlomím ti vaz. Hleď, Jupe, posloucháš mne?“

„Ano, Massa, nepotřebovat tak křičet na starého Jupa.“

„Nuže, tedy slyš! Chceš-li se posouvat po větvi tak daleko, jak myslíš, že tě snese, a nechceš-li pustit chrobáka dolů, tedy dostaneš, jakmile dolů slezeš, stříbrný dollar za odměnu.“

„Chci tak, Massa, – chci poslouchat,“ odpovídal černocho ihned, jsa již skoro na konci větve; „musím až na konec.“

„Až na konec,“ zvolal vítězně Legrand, „pravíš vskutku, že jsi až na konci větve?“

„Brzo být docela – docela na konci, Massa, o-o-o-oh! Nebesa! Pro celý svět! Co je to tu na stromě?“

„Výborně,“ zvolal Legrand pln radosti, „co jest to?“

„Nic než lebka, Massa – nějaký člověk byl nechat hlavu na stromě a havrani všecko maso okousat“

„Lebka, pravíš, že to je! Výborně! Výborně! Jak je ku větvi připravena? Co ji tam udržuje?“

„Hned se podívat. To být docela podivno, neuvěřitelně opravdu, tu být veliká hřeb v lebce a hřeby držet lebku a jít až do větve.“

„Nuže dobře, Jupe, dělej nyní, co ti řeknu – slyšíš?“

„Ano, Massa.“

„Tedy dobře pozor! Vyhledej levé oko lebky.“

„Hm! Oho! Dobře! Ale, Massa, tu nebýt žádné oko už.“

„Prokleté tvoje blbství! Rozeznáš svou pravou ruku od levé?“

„Ano, Jupiter to vědět – vědět to všecko – má levá ruka být ta –* která štípat dříví.“

„Zcela správně; tys levičák; a tvé levé oko je na těžší straně, kde máš levou ruku. Nyní snad najdeš, jak myslím, levé oko lebky nebo aspoň místo, kde bývalo. Nalezl jsi je?“

Tu nastala veliká pomlčka. Konečně se černoch otázel:

„Jestli levé oko na té straně, kde také levá ruka lebky, – Jupiter se ptát, protože lebka nemít ani kousek ruky. Ale to nevadí nic! Mám už levou oko – tu levá oko. Co má s ním Jupiter dělat?“

„Nech chrobáka týmž tak daleko padati, jak daleko dosáhne nit; buď však velmi opatrný a nepouštěj nit z ruky.“

„Všecko uděláno, Massa Will. Moc snadná věc prostrčit důlkem brouka.“

Mezi touto rozmluvou nebylo možno Jupitera ani spatřiti. Nyní však se objevil brouk na konci nitě leskna se jako malá koule z ryzího zlata, která byla ozařována posledními paprsky zapadajícího slunce, jimiž stále ač slabě osvěcována byla výšina, na které jsme se nacházeli. Chrobák visel ve vzduchu zcela volně a byl by právě k našim nohám sletěl, kdyby nebyl býval nití zadržován. Náhle uchopil Legrand kosu a opsal jí právě pod broukem kruh a

vysekal tu okrouhlý prostor měřící tři nebo čtyři lokte v průměru. Když toto bylo dokonáno, rozkázal Jupiterovi, aby ihned brouka dolů pustil a se stromu slezl.

S velikou pozorností, zrovna na místě, kamž byl brouk dopadl, zarazil můj přítel kolík do země, na který navázal nitěnou pásku v kapse uschovanou. Konec tkanice částí upevniv na kmenu, jenž byl kolíku nejbližší, rozvínoval ji tak dlouho, až dosáhla ke kolíku. Zde pak rozvínoval tkanici dále ve směru označeném mezi oběma body, totiž stromem a kolíkem, a to asi padesáte stop zdálí, při čemž Jupiter vysekával v cestě jsoucí ostružiny. Na tom místě, kterého tímto způsobem dosáhl, zaražen byl druhý kolík a tím, jakoby okolo středu opsán asi čtyři stopy v průměru mající kruh.

Vezma do ruky rýč, dal Legrand po jednom mně i Jupiterovi s prosbou, abychom jak vůbec možno rychle ryli.

Vyznám-li úplně pravdu, nepůsobila mně nikdy takováto zábava nijaké zvláštní potěšení, avšak v tomto okamžiku byla mi daleko méně vítanější nežli jindy. Blížila se kvapem noc, a nehledím ani k tomu, ale byl jsem neustálým pohybem. Ježž jsem až potud prováděl, velmi unaven. Jiného východu však odtud jsem neviděl a k tomu jsem se obával, že bych svým odporem duševní klid svého přítele ještě více rozrušil. Kdybych byl mohl spolehnouti na Jupitera, nebyl bych ani na okamžik váhal svého přítele třeba i násilím domů dostati neb aspoň se o to pokusiti; ale znal jsem starého černocho příliš dobře, než abych si byl připouštěl naději, že by mně ku pomoci přispěl, když bych žádal, abychom jeho pána spoutali. Nepochyboval jsem ani na okamžik, že poslednější, jako mnozí jižní obyvatelé, snil o zakopaném zlatě, ana i jeho fantastická idea podporována byla nálezem chrobáka, snad i tvrdošijným tvrzením Jupiterovým. Člověk blížící se již šílenství – tak jsem uvažoval – může býti takovými myšlenkami ještě více pomaten, zvláště tehdy, jsou-li v souhlase se zamilovanými jeho ideami dřívějšími, a pak napadla mně slova ubožáka, dle nichž znamenal brouk „nesmírné bohatství“. Celkem tedy zlobil jsem se a zdráhal dosti, konečně vsak rozhodl jsem se učinili z nouze skutek ctnostný – se vši silou kopati

a snílkovi, čím dříve tím lépe, dokázati, jak klamné jsou všechny takové naděje.

Svítilny byly rozžžaty, a my všichni dali se do práce s takovou horlivostí, že by věru byla zasluhovala rozumnějšího účelu. Ozařování září svítilen, jež naše náradí osvětlovaly, nemohl jsem odolati myšlénce, jakou asi malebnou skupinu tvoříme a jak podivuhodnou a podezřelou musela by připadati naše práce člověku, kterýž by se byl k nám náhodou přiblížil.

Po celé dvě hodiny jsme neustále kopali. Mluvili jsme velmi málo, a co nám při práci nejvíce vadilo, byl štěkot psa, jenž na našem podniku asi veliké účastenství bral. Pojednou však byl štěkot psa tak silný a nepřetržitý, že jsme byli nuceni obávati se, aby tím snad kdos na nás upozorněn nebyl. Ale ještě mnohem více obával se toho Legrand. Co mne se týče, byl bych býval každému přerušení povděčen, ježto snad by mně bylo umožnilo dopravití přítele domu. Posléze podařilo se však Jupiterovi hlučící bestii přinutiti k mlčení, když byl mruče ale odhodlaně z příkopu vystoupil a tlamu psa svou šlí svázal, načež s hlučným smíchem opět se vrátil ke dřívější své práci.

Když byla svrchu jmenovaná doba uplynula, dostali jsme se pět stop do hloubky, a přec neobjevovala se nikde ani nejnepatrnější stopa po nějakém pokladu. Nastala všeobecná přestávka a již jsem začínal mí ti naději, že nadešel konec celé té komedie. Legrand však přejel si, ač patrně nikterak nepřekvapen nezdarem, v myšlénkách své čelo a počal znovu.

Vykopali jsme již celý kruh, jehož průměr činil čtyři stopy, a ještě jsme se pustili trochu za hranici tuto, kdež jsme kopali dvě stopy do hloubky. Zároveň však přece nechtělo se nic objeviti. Konečně vylezl zlatokopec, s nímž jsem upřímnou cítil soustrast, z jámy. V každém oku jeho bylo čisti nejtrpčí sklamání. Zdržel jsem se prozatím všech poznámek. Jupiter počal na pokyn pánův všechno náčiní sbírat. A když se to bylo stalo a pes zase na svobodu propuštěn, hotovili jsme se v nehlubším klidu na cestu k domovu.

Učinili jsme snad asi dvanáct kroků, když tu Legrand hlasitě proklínaje přistoupil k Jupiterovi a jej za límec chopil. Černoch otvíraje oči a ústa dokořán, pustil rýče na zem a sám klesl na kolena.

„I ty arcilotře!“ křičel Legrand, pronášeje jednotlivé slabiky sípavým hlasem zařatými zuby – „ty zrádný, prokletý darebáku! – Mluv, pravím ti! Odpověz mi hned a bez vytáček – které – které oko tvé je levé?!“

„Ó, dobrý můj Massa Will, to nebyť mé levé oko?“ řval poděšen Jupiter klada si zároveň ruku na svůj pravý ústroj zrakový, kde ji se zoufalou tvrdošijností nechal leže ti, jakoby se obával, že by pánovi jeho napadnou ti mohlo totéž mu palcem vyloupnouti.

„Tušil jsem to. Věděl jsem to! Vzhůru! Zpátky!“ křičel Legrand, nechav černocho s pokojem a prováděje celou řadu rozbehův a zataček k údivu svého sluhy, jenž nyní opět vstal a mlčky pohlížel pátravým zrakem brzy na mne, brzy zase na svého pána.

„Pojďte, musíme ještě zpátky!“ pravil můj přítel – „hra není ještě ztracena,“ a obrátil se na cestu zpět k liliovníku.

„Jupiter,“ pravil, když jsme přišli ke stromu, „přístup sem! Jak byla lebka k větvi přibita – obličejem od větve nebo ku větvi?“

„Obličejem ven, Massa, a havrani moct dobře jít k okům, nemít při tom žádná překážka.“

„Nechal jsi propadnou ti brouka tímto nebo druhým okem?“ – a při tom ukázal Legrand na obě oči Jupiterovy zvlášť.

„To bylo to oko, Massa – levé oko zcela jak nařídít, Massa,“ a ukázal při slovech těch na své pravé oko.

„To stačí – musíme se pokusit o to poznovu.“

A tu můj přítel, v jehož blouznění jsem pozoroval nebo pozorovati se domníval jakous metodicnost, odstranil kolík označující bod, kde se brouk země byl dotekl, a vetkl jej asi tři palce západněji do půdy. Potom ihned připevnil nitěnou pásku nejbližšího bodu kmene ke kolíku, jako byl již dříve učinil, a kráčel s ní v přímé čáře padesáti stop daleko ku předu, až došel k místu, jež bylo vzdáleno několik jen loket od onoho, kde jsme dříve kopali.

Bez odkladu opsal kol nového bodu kruh, jenž byl trochu větší nežli dřívější, a na tom počali jsme opět své rýče vší silou do země hroužiti.

Byl jsem hrozně unaven, avšak podivným nevysvětlitelným vlivem neměl jsem odvahy od uložené práce ustoupiti. Jak jsem k tomuto náhledu i změně myšlének dospěl, nemohl jsem si naprosto vysvětliti. Ba co více, nevysvětlitelnou měrou začínala mne věc značně zajímati, ba zmocnila se mne horlivost, kteráž pro mne naprosto neznámého byla původu. Snad spočívalo ve výstředním počínání Legrandově něco, co na mne mimoděk jevilo značný vliv; snad imponovala mně jeho odhodlanost nebo jeho rozmysl a rozpočet. Bez odporu a nelibosti kopal jsem potom bezděčně a divil jsem se sám sobě, s jakým jistým očekáváním a pocitem trochu smělym, že vysněný poklad jest na blízku, jenž tolik přítele se nasoužil a, jak jsem se obával, snad i o rozum připravil. Když jsem se právě takovými myšlenkami zabýval a asi půldruhé hodiny při nové této práci bylo uběhlo, vyrušil nás opětně silný štěkot našeho psa. Jeho dřívější nepokoj byl zřejmým jen výsledkem jeho nevrle a svévolné nálady, kdežto nynější jeho zavytí mělo v sobě jakýs závažný strach. Když pak Jupiter opětně se pokoušel zvířeti hlavu sepjati, začal se tomu pes vztekle a zoufale brániti a nikterak dopustiti tomu nechtěje, vskočil do jámy námi vykopané a usilovně hrabal na jejím dně. A také již po několika vteřinách podařilo se mu odhaliti i hromadu lidských kostí, patrně ze dvou úplných koster zbylých, mezi nimiž nacházely se různé kovové knoflíky jakož i předmět, který se podobal spráchnivělé vlně. Když pak jsme své rýče ještě hloub do země pohroužili, zaslechli jsme zachrastění velikého španělského nože a hned potom objevily se zrakům našim tři nebo čtyři jednotlivé kusy zlatých a stříbrných peněz.

Při pohledu na tyto pojala Jupitera sotva skrotitelná radost; naproti tomu zračila se ve tváři jeho pána nelibost a neuspokojení. Bez prodlení pobízela nás k pokračování v práci. Sotva tato jeho slova byla vyřknuta, padal jsem klopytnuv naznak, neboť špička mé boty

zůstala vězeti v mohutném, napolo ještě v zemi pohrouženém železném kruhu.

V tom okamžiku pustili jsme se do práce s dvojnásobným úsilím a věru nepamatuji se v celém životě na žádný okamžik, jenž by byl býval tak rozčilující, jako právě těch deset minut, jež teď následovaly. Během právě označené doby podařilo se nám však také vyloviti podlouhlou, dřevěnou truhlu, kteráž, jak bylo možno soudit i z její zachovalosti a neobyčejné tvrdosti, podlehla již procesu, při němž se v kámen proměnila. Působil při tom dvojjchlorid rtuťnatý. Truhla ta byla tři a půl stopy dlouhá, tři stopy široká a dvě a půl stopy hluboká. Přepínaly ji se všech stran pásy z kujného železa, jež podobaly se v celku otevřené mříži. Po každé straně truhly, nedaleko pod svrchní částí, nalézaly se železné kruhy - bylo jich šest - za něž bylo možno ji nésti. Spojenému našemu úsilí i napjetí všech sil podařilo se ji z dosavadního místa docela jen málo vysunouti. Brzy nahlédli jsme, že je naprosto nemožno takovou tíží hnouti. Na štěstí bylo víko, jak jsme po dokonalém prozkoumání shledali, náhodou jen dvěma povolenýma hřeby upevněno. Vytáhli jsme je třesouce se úzkostí a dychtivou zvědavostí a tak odstranili víko. V okamžiku po té třpytil se nám před očima poklad nesmírné ceny. Když paprsky svítlen pronikly do hloubi, blýštilo se množství zlata a stříbra před námi, až naše oči leskem tím docela byly oslněny.

Nemám v úmyslu pokoušet i se, abych vyličoval pocity, s jakými jsme pohlíželi na poklad tak náhle objevený. Úžas nás ovládal všechny. Co se tkne Legranda, zdálo se, že mocným vzrušením je bez sebe. Jen občas vyrážel nesrozumitelná slova. Po obličejí Jupiterově rozlila se na několik minut ona smrtelná bledost, jakou vůbec jen obličej černochů na se přijati může. Zdálo se, že ohluchl, že byl omráčen. Sklesl v prohlubinu, ponořil své obnažené rámě po loket do zlata a nechal je v něm, jakoby se kochal z libého pocitu lázně. Potom vykřikoval, z hluboká oddychuje, jakoby sám k sobě mluvil:

„A to všechno bylo přijít od zlatého brouka! hezkého brouka! chudák, malý chrobák, já být chovat k němu tak zle! Nestydět se sám, Jupe? řekni to a přiznat!“

Konečně jsem se rozhodl, že by bylo nejlépe povzbudili pána i sluhu jeho k rychlému odklizení pokladu. Bylo již pozdě a proto bylo nám všech možných prostředkův užiti, abychom dopravili poklad na ostrov dříve, než den zasvitne. Bylo však velmi těžko ustánoviti, co by se mělo učiniti dříve, a tu jsme se radili značně dlouhý čas, nežli jsme se na jednom usnesli. Byli jsme všichni zmateni. Posléze učinili jsme truhlu - jak jsme hned z počátku učiniti měli - tím lehčí, že jsme z ní skoro dvě třetiny obsahu vybrali. Teprve nyní nám bylo možno, ač i tu se značnou námahou, z jámy ji vynésti. Vybrané předměty uložili sme pod keře ostružinové, jež půdu pokrývaly. Pes je musel střežiti, při čemž mu Jupiter nařídil, aby se s místa nehýbal a ani nezaštěkal, dokud se zpět nevrátíme. Hned po té pospíchali jsme s truhlou k domovu a šťastně dorazili jsme k chýši asi o jedné hodině z rána, ač mi již nelze mlčením zatajiti, že jsme se hrozně unavili a upachtili. Při tak veliké únavě nebylo již možno, abychom pro ten okamžik hned v díle pokračovali. Odpočívali jsme asi do dvou hodin, a posilnili jsme se jídlem a pitím, po té pak bez prodlení připravili jsme se zase k pochodu do hor opatřivše se třemi pytli, jež tu na štěstí byly po ruce. Asi kolem čtvrté hodiny dospěli jsme k jámě, kdež jsme ihned zbytek kořisti mezi sebou stejně rozdělili a nechá vše jámy nezaházené, vypravili, jsme se na zpáteční pochod k ostrovu, kamž jsme také po druhé šťastně dorazili. V chýši pak sprostili jsme se svého zlatého břemene právě v okamžiku, kdy od východu pronikly přes vrcholky stromů první slabé paprsky ranního úsvitu.

Teď jsme byli se svou prací hotovi a přece rozčilením nemohli jsme spočinouti. Asi tři nebo čtyři hodiny jsme jen nepokojně prospali, když jsme vstali pojednou, jakoby umluveno to bylo, abychom svůj šťastně nalezený poklad důkladněji prohlédli.

Truhla byla až po kraj naplněna, a celý den jakož i větší část noci strávili jsme prohlížením svého nálezu. Vše bylo přeházeno páté

přes deváté; o nějakém uspořádání nebylo ani stopy. Když jsme byli vše pečlivě roztřídili, shledali jsme, že jsme pány mnohem většího bohatství, než jak jsme původně mysli. Mělit jsme jen na zlatých peněžích, odhadneme-li vše dle nynější měny, více než čtyřikrát sto a padesát tisíc dolarů. Také značné množství stříbrné měny jsme tu našli. Všecko však bylo raženo od rozličných mocnářů; větší díl peněz byly peníze francouzské, španělské a německé s málo anglickými guineami a s několika hracími známkami, jež nám byly úplně neznámy.

Mezi penězi byly některé ohromně veliké a těžké, avšak zároveň tolik opotřebené, že nám nebylo možno rozeznat ani rázu ani nápisu. Amerických peněz jsme nenalezli. Co se týče ceny drahokamů, shledali jsme, že jest obtížnější aspoň přibližně je odhadnouti. Byly tu démanty velikosti a krásy neobyčejné – celkem sto deset kusů; ovšem ne jeden náležel k malým. Dále sčítali jsme osmnáct rubínů, jež vynikaly čarovným leskem; – tři sta smaragdů, vesměs čarokrásných, a konečně jedenadvacet safírů a jeden opál. Veškeré tyto drahokamy byly patrně neoznačeny a hromadně do truhly vhozeny. Ba zdálo se, že označení, jež jsme shledali mezi ostatním zlatem, zúmyslně bylo zničeno tím, že předměty byly kladivem znetvořeny, jakoby se chtěla zrušit veškerá totožnost. Na tom však není dosti. Odkryliť jsme i ohromné množství ryzích zlatých skvostů. Bylotě v truhle skryto ještě ke dvěma stům náušnic a prstenů z ryzího zlata; překrásné řetězy, pamatují-li se dobře, v počtu třicet, a tři a dvacet těžkých křížů; pět kaditelnic veliké ceny; jedna kolosální zlatá nádoba na punč, ozdobená pučícím listovým révy a postavami bacchantskými; k tomu dvě podivuhodně pracované rukojeti mečů vedle mnoha jiných menších předmětů, na které se již nepamatují. Veškeré tyto skvosty a klenoty vážily přes třistapadesát liber; do toho jsem však nepočítal devadesát sedm kusů nádherných zlatých hodinek, mezi nimiž nalézaly se stroje, které bratru měly ceny pět set dolarů. Mnohé z nich byly již velmi staré a nebylo jich lze upotřebiti, neboť hodinový stroj byl více méně

řezem poškozen – avšak všechny byly posázeny drahokamy a uloženy v pouzdrech velmi cenných.

V oné noci odhádlí jsme celý obsah truhly na jeden a půl milionu dolarů. Při pozdějším objevení skvostů v a klenotů – (některé jsme pro svojí potřebu si vzali) na jevo vyšlo, že jsme poklad velice podceňovali.

Konečně když byli jsme se svým odhadem hotovi a naše rozčilení částečně přešlo, počal Legrand vida, že jsem nikdy nepředvídal, že by nanejvýš neobyčejná hádanka takto se rozluštila, vysvětlovati mně jednotlivě veškeré s tím spojené podrobnosti.

„Pamatujete se přece,“ mluvil povýšeným hlasem, „na noc, v níž jsem vám odevzdal náčrtky, kterými jsem chrobáka naznačoval. Připomenete si též, jak jsem se na vás horšil, ježto jste ustavičně tvrdil, že můj náčrt představuje umrlčí hlavu. Když jste toto mínění poprvé vyslovil, domníval jsem se, že žertujete, později však přemýšlel jsem o podivné skvrně na zadečku brouka a přišel jsem k náhledu, že vaše poznámka není jen tak bez podstaty. Tenkrátě hněval jsem se, že jste se dotekl tak nepříznivě mého talentu kreslířského – neboť pokládán jsem za dovedného umělce – a proto jsem také tenkrátě chtěl, když jste mi odevzdával onen kousek pergamenový, jej roztrhati a hoditi do ohně.“

„Onen kousek papíru míníte?“ a řekl jsem.

„Nikoli; vypadalo to sice jako papír a také já jsem tak se z počátku domníval; když jsem však počal na tom kresliti, shledal jsem, že to byl kousek neobyčejně jemného pergamenu. Jak se pamatujete, byl notně ušpiněný. Než vsak v tom okamžiku, když jsem jej chumlal, upřel jsem zrak na kresbu, kterou i vy jste byl viděl, a můžete si představití můj úžas, když jsem spatřil skutečně podobu umrlčí hlavy, právě tam, kde jsem, jak se mně zdálo, brouka nakreslil. Na okamžik byl jsem nanejvýš vzrušen, takže nebyl jsem schopen myšlenky. Věděl jsem, že můj náčrt nekryje se dopodrobna s tímto, ačkoli nebylo možno přehlédnouti zvláštní podobu v rysech celkových. Ihned uchopil jsem lampu a počal jsem tak při jasném světle, usednuv do druhého konce pokoje,

pergaménový útržek důkladněji prohlížeti. Při tom, obráceje jej, spatřil jsem na druhé straně svou skizzu zcela tak, jak jsem jí byl sám nakreslil. První moje myšlénka byl úžas nad nejvyšš podivuhodnou podobnosti obrazce - nad pozoruhodnou shodou, kteráž skutečně náležela v tom, že jsem, aniž bych si byl toho vědom, na druhé straně pergamenu právě pod mým obrazem chrobáka objevil lebku, a že tato nejen v náryse, nýbrž i velikostí s mým nákresem tolik podobnosti měla. Pravím, tato zvláštnost takovéto shody ochromila mne na delší dobu. Tak se v takových okamžicích také přiházívá. Duch se namáhá a usiluje, aby objevil jakousť souvislost mezi příčinou a následkem, a jakmile se mu to nedaří, trpí zvláštním druhem dočasného ochromení. Jakmile jsem se však této zmátenosti zhostil, vznikalo v mé duši přesvědčení, jež obsahovalo ještě daleko větší pro mne překvapení, nežli právě zmíněná shoda. Počal jsem si zcela jasně připomínati, že v okamžiku, když jsem brouka načrtával, nebylo žádného nákresu na útržku pergamenovém. Toho jsem si byl jasně vědom; vždyť jsem si připomínal, že jsem byl útržek pergamenu několikráte obrátil, abych prozkoumal čistší místa jeho. Kdyby tedy byla tehda na něm lebka bývala, byl bych si toho nutně povšiml. V tom tedy spočívalo jakési tajemství, záhada, kterou jsem si nemohl nikterak vysvětliti; zároveň však zdála se již tehda, ač jen v. nejskrytějších a nejtajemnějších záhybech mého ducha, doutnati jiskra pravdy, kterouž událost' minulé noci tak skvěle demonstrovala. Náhle jsem povstal, uschoval útržek pergamenový a hleděl jsem se oddati svým myšlénkám, jakmile budu o samotě.“

„Když jste se vzdálil a Jupiter tvrdě usnul, počal jsem věc zkoumati dle jakési soustavné metody zpytovné. Nejprve hleděl jsem vyšetřiti, jak jsem přišel k útržku pergamenu. Místo, kde jsem našel chrobáka, nacházelo se na břehu pevniny asi míli stranou východně od ostrova a jen málo nad nejvyšším dosahem vody za přílivu. Když jsem jej zvedl, pocítil jsem silné kousnutí, jež mělo v zápětí, že jsem opět ihned brouka pustil. S obvyklou však opatrností ohlížel se Jupiter, dříve nežli brouka se chopil, po

nějakém listu nebo něčem tomu podobném, aby hmyz se země zdvihnouti mohl. A v témž okamžiku se událo, že jsem upřel své zraky na útržek pergamenový, kterýž jsem dříve již mněl býti papírem. Týž byl do polovice zasypán pískem a to tak, že jen jeden růžek z písku vyčníval. Na tomtéž místě, kde jsme nález učinili, zpozoroval jsem též zbytky z kýlu podlouhlého člunu, dle všeho jak se zdálo, náležejícího k velké lodi nebo korábu. Podobalo se, že tento vrak ležel zde již dlouhý čas, neboť jen stěží rozeznal jsi, že má cosi společného se stavebním dřívím lodním.“

„Jupiter tedy zdvihl útržek pergamenu do výše a podal mně jej, když byl na něm brouk uvázl. Brzy potom ubírali jsme se cestou k domovu a potkali poručíka G-. Ukázal jsem mu hmyz a on mne žádal, abych mu dovolil vzít i jej s sebou na pevnůstku. Když jsem přivolil, zastrčil ihned brouka do své kapsy ve vestě, avšak bez onoho útržku pergamenového, neboť ten mně byl, když brouka prohlížel, i na dále zůstal v ruce. Snad se obával, že bych mohl své smýšlení změnit; vůbec tolik je jisto, že pokládal za nejlepší, aby svou vítanou kořist bez prodlení bezpečně si ukryl. Víte též, jak nadšen je pro vše, co je v jakémkoli spojení s přírodopisem. Tenkrát, ač jsem si toho nebyl naprosto vědom, uschoval jsem útržek pergamenový.“

„Pamatujete se také, když jsem přistoupil ke stolu, abych nakreslil podobu brouka, že jsem nenalezl hned ni jediný kousek papíru. Hledal jsem v zásuvce stolku, avšak nenalezl jsem ničeho. Prohledával jsem své kapsy, doufaje, že snad v nich naleznu nějaké staré psaní a v tom vytáhl jsem útržek pergamenový. Vypravuji vám vše proto tak podrobně, jak jsem nabyl proužku toho, ježto mně okolnosti vše dosti stěžovaly.

Nepochybně budete mne pokládati za člověka fantastického; ale již jsem našel, vypátral jistý druh souvislosti. Spojil jsem dva články velikého řetězu. Tu ležela na břehu mořském část rozbité lodi a nedaleko odtud proužek pergamenu – ne papír – byl to proužek pergamenu, na němž byla nakreslena lebka. Budete se zajisté ptát, kde je však souvislost? A já odpovídám, že lebka neb umrlčí hlava

jest všeobecně dobře známým odznakem piráta. Kdykoli nastává boj, bývá na lodi vztýčen prapor s umrlčí hlavou. Připomenul jsem již, že útržek pergamenový nebyl papírem. Pergamen je trvanlivý, téměř nezničitelný. Malicherné věci bývají málokdy na pergamen zaznamenávány, a i to je známo, že nelze na něm tak lehce kreslit jako na papíře. Tím způsobem zjednala si umrlčí hlava novou pozornost a význam; také neopomenul jsem si řádně prohlédnouti tvar pergamenu. Ačkoli jeden roh byl nějakou nešťastnou náhodou utržen, přece bylo lze snadno znamenati, že původní tvar byl podlouhlejší, a takovýto útržek byl asi volen jen z té příčiny, aby sloužil nákresu neobyčejně pozoruhodné věci. kteráž neměla upadnouti v zapomenutí.“

„Avšak,“ namítl jsem, „vy jste pravil, že se lebka v okamžiku, kdy jste na proužek pergamenu kreslil chrobáka, na něm nenalézala. V jaké souvislosti jest tedy onen člun a lebka, když přece poslední dle vašeho vlastního výroku již na něm nakreslena bytí musela (Bůh sám ví jak a kým) právě v tom okamžiku, kdy jste kreslil chrobáka?“

„Aj, vidíte, kolem toho točí se celá záhada, ačkoli již na tomto stupni rozvinování okolností již mne méně namáhání čekalo, abych hádanku rozluštil. Kroky mé byly jisté a připouštěli toliko jediný výsledek. Soudil jsem příkladně takto: Když jsem brouka kreslil, nebylo na pergameně zdánlivě ještě nijaké lebky. Když pak jsem měl nákres hotový, dal jsem vám jej, a nežli jsem ho opět od vás zpět obdržel, nepřestával jsem vás při tom bystře pozorovati. Vy jste lebku nenakreslil, a kromě vás nebylo tu nikoho, kdo by to mohl učiniti. Takovýmto způsobem nepocházel tedy nákres z ruky lidské. A přece se zde objevil. V tomto stadiu svých reflexí usiloval jsem důkladně si připomenouti každou maličkost, která se přihodila v tomto záhadplném čase, a také se mně to úplně podařilo. Povětrí bylo trochu chladné (jaká to vzácná a šťastná náhoda), a v kamnech plál jasně plápolavý oheň. Bylo mně po dlouhé, chůzi teplo, pročež jsem se posadil ke stolu. Právě v tom okamžiku, když jsem vám odevzdával útržek pergamenu a vy jste hodlal jej prozkoumati, přiběhl Vlk, novofundlandský pes, hotově se skočili vám na ramena.

Levicí svou hladil jste zvíře a udržoval je zároveň ve vzdálenosti, zatím co vaše pravice, ve které se proužek pergamenu nalézal, nepovšimnutě sklesla mezi kolena, takže jste přišel zcela poblíž ohni. Jeden okamžik myslil jsem již, že plamen uchvátí proužek pergamenový, a právě chtěl jsem vás na to upozorniti, v tom vsak, dříve nežli mi bylo možno výstrahu svojí formulovati, uchopil jste se proužku, abyste ho prohlédl. O všech těchto okolnostech uvažuje, nepochyboval jsem ani na okamžik, že to bylo jediné teplo, kteréž způsobilo, že lebka na pergameně se objevila, takže jsem její obraz mohl spatřiti. Není vám bezpochyby neznámo, že jsou a vždy bývaly chemické preparaty, jimiž lze jak na papíře tak i na pergameně psáti tak, že tahy písma teprve tehda jsou viditelný, když byl na papír nebo pergamen účinkoval žár ohně. Někdy užívá se k tomu zafiry čili světlice rozředěné v lučavce královské, když se byly k ní přimísily čtyři díly vody rovné váhy; tím povstává barva zelená. Rozpuštěný kysličník koboltnatý v silici ledkové poskytuje červeň. Barvy tyto ztrácejí se dříve nebo později, když jmenované látky schladly, a objevují se, jakmile opět na ně působí teplota.“

„Prohlédl jsem si umrlčí hlavu důkladně. Její vnější okraje – to jest okraje obrazce nejbliže obvodu pergamenu, byly daleko zřetelnější nežli ostatní. Patrně byl účinek tepla jen nedostatečný a nestejný, ihned rozdělal jsem oheň a držel jsem každou část proužku pergamenového co nejbliže žáru plamene. Z počátku neobjevoval se jiný účinek, než že slabé kontury lebky stávaly se mohutnějšími; když jsem pak i nadále setrval, prováděje svůj experiment, objevil se v rohu útržku, jenž byl úhlopříčně místu, kde byla lebka, obrazec, jež jsem dle všeho měl za podobu kozy. Po důkladnějším pozorování však zvítězilo ve mně přesvědčení, že to má býti mladý kozel.“

„Ha, ha!“ dal jsem se do smíchu, zajisté nemám práva se vám smáli – neboť jsou tu miliony peněz velmi závažným a pozitivním důkazem vašich slov. Ale poukažte mne na třetí článek ve svém řetězu – jak chcete provéstí důkaz souvislosti mezi svými piráty a kozou? Neboť pravidelně nemívají piráti s kozami naprosto nic co

činiti, jak sám dobře víte, kozy mohly by zajímat i spíše nějakého venkovana.“

„Řekl jsem vám však, že to nebyla koza.“

„Pro mne tedy kozel – jaký vsak v tom rozdíl?“

„Velký rozdíl ovšem není – zcela správně, ale přece to není docela totéž,“ odvětil Legrand. Zajisté slyšel jste o jistém kapitánu Kiddovi.² Co mne se týče, spatřoval jsem v obraze zvířete ihned jakýsi druh hříčky slovní nebo hieroglyfickou značku, poněvadž taková myšlénka musela přijít každému, kdo si blíže umístění podoby na pergamenu povšiml. – V umrlčí hlavě, ležící na protějším rohu úhlopříčném, spatřoval jsem jakýsi znak nebo pečeť. Při tom všem stále scházel k úplnému smyslu text: nebylo mi lze s tím co počítí.“

„Bezpochyby domníval jste se, že odhalíte mezi umrlčí hlavou a hieroglyfickou značkou nějaké písmo?“

„Ano, něco takového. Tolik aspoň jest jisto, že jsem měl bezděčně předtuchu o nesmírném štěstí, jehož se mi má dostali. Proč jsem tuto předtuchu pojal, nemohu nikterak říci. Možná, že to bylo spíše přání nežli předtucha nebo skutečná víra; věztež však také, že Jupiterova pošetilá slova, dle nichž prý byl brouk z ryzího zlata, mocně účinkovala na mou fantasi. A pak ona podivuhodná shoda okolností. Pomyslete si jen, jak čirá náhoda tomu chtěla, že všechny tyto události sběhly se právě v onom jediném dni, kdy bylo tak studeno, že se oheň rozdělali musel. Bez ohně a bez psa, jenž vběhl do pokoje právě ve chvíli, kdy se to vše dalo, nikdy bych nebyl umrlčí hlavy spatřil a tedy také na poklad nepřipadl?“

„Jen pokračujte – nemohu se dočkat!“

„Dobře, bezpochyby slyšel jste také mnohokrátě pověsti, tisíceré nejasné zprávy, dle nichž prý Kidd a jeho soudruzi zakopali na neznámém místě atlantického břehu nesmírné množství peněz. Takovéto pověsti nemohou však jen tak z ničeho povstatí a se rozšířili. A že se tak trvale a dlouho udržely, možno, jak se mně zdá,

---

² Kidd – kozlík – mladý kozel.

jen odtud vysvětlili, že zakopaný poklad ještě v zemi odpočíval. Kdyby byl kapitán Kidd své poklady jen na nějaký čas zakopal a pak je vyzdvihl, nebyly by se zajisté pověsti ty v jejich původní i nezměněné podobě až na nás udržely. Dojista jste pozoroval, že se všude a vždy mluvilo a vypravovalo o pátratelích po pokladech, nikdy však o nálezcích. Kdyby však byl pirát poklad vyzdvihl, bylo by vše zapadlo poněmhu v zapomenutí. Zdá se mi však, že nějaká nehoda – snad ztráta noticky označující umístění – učinila nemožným, aby kapitán svůj poklad opět našel, jakož i že by snad tento případ byl znám jeho soudruhům? Ti snad ani nezaslechli, že by byl nějaký poklad zakopal. A ti pak, kteří se pokoušeli, ač marně, ježto postrádali všech jistých vodítek, pokladu vydobyti, uvěřili pouze pověstem vůbec rozšiřovaným. Či snad jste slyšel, že by se bylo někomu podařilo pokladu dosíci?”

„Nikdy.“

„Právě tak známo jest, že byly poklady Kiddovy nesmírně veliké. Přijal jsem tedy za pravdu, že jsou pod zemí skryty, a snad se podíváte, když doložím, že ve mně vznikla naděje skoro až v jistotu se stupňující, že by snad i proužek pergamenový, tak vzácným způsobem nalezený, mohl udati, kde asi se poklady nalézají. Proužek pergamenový byl mi jako ztracená noticka pirátova – tudíž drahocenný dokument, k němuž jsem takovou náhodou přišel.“

„A jak jste pokračoval?“

„Držel jsem proužek pergamenový k ohni, jež jsem rozdělal, avšak nic se nechtělo objevovati. Tu mně napadlo, že snad tlustá vrstva prachu jest příčinou nezdaru mě práce; i očistil jsem tudíž pečlivě v teplé vodě proužek pergamenový, tím způsobem, že teplou vodu jsem naň naléval. Když se to stalo, položil jsem jej do cínové nádoby, při čemž byla lebka ve zpodu, a postavil jsem nádobu nad žár rozpáleného kamenného uhlí. Již po několika minutách byla nádoba horká. Vyňal jsem tedy proužek pergamenu a shledal k své nevýslovné radosti, že je pokryt číslicemi, jež byly ve svislých sloupcích spořádány. Znova položil jsem pergamen do

nádooby a ponechal jsem jej v ní jen na minutu. Když pak jsem jej znova vyňal, objevila se takými, jak je zde nyní vidíte.“

Při tom dal mně Legrand nahlédnouti na proužek pergamenový, když jej byl poznovu k teplu přiblížil.

Následující čísla a znaménka byla vepsána červeným inkoustem mezi umrlčí hlavu a kozlíkem, a to rukou, jak vidno bylo, dosti neumělou:

53VV†305)6*;4826)4V.)4V);806*;48†8¶(60))85;IV(:.V8†83(88)5*†;46(;8
8*96*?;8)*V(;485);5*†2.*V(;4956*2(5*-4)8¶(8*;4069285);)6†8)4VV;I(V9;4
8081;8:8VI;48†85;4)485†528806*81(V9;48;(88; 4(V? 34;48) 4V; I6I;: I88;
V?;

„Ale,“ řekl jsem, podáváje mu proužek pergamenu, „mně je vše právě tak nejasno jako dříve. Kdyby mně někdo slíbil všechny drahokamy Golcondy za rozluštění této hádanky, přece nebyl bych naprosto sto, abych si té odměny zasloužil.“

„A přece,“ odvětil Legrand, „není toto rozluštění obtížné, jak by si myslil ten, kdo jen zběžně číslíce a znaménka přehlédne. A přece naznačují tatáž, jak snad každému napadne, jakous šifru, to jest nějaký souvislý, spojený smysl. Z toho, co známo o kapitánu Kiddovi, nebylo by se mohlo souditi, že by byl z dovedných kryptografií. Beze všeho přijal jsem myšlénku, že to bude zcela jednoduchá šifra, avšak přece tak sestavená, že by nevzdělanému plavci naprosto byla nesrozumitelná, nedostalo-li by se mu klíče abecedního.“

„A rozluštil jste ji?“

Docela snadno; rozluštil jsem již přece jiné šifry, které poskytovaly tisíckrát větší obtíže. Okolnosti a zvláštní záliba moje přiměly mne často, abych se takovými záhadami zabýval, a tu přišel jsem k náhledu, že je zcela pochybno, jakoby lidský důmysl dovedl vymysleti takou hádanku, že opět důmyslu člověka nepodařilo se při náležité pílí a trpělivosti, hádanku tu rozluštit. A vskutku pramálo jsem myslil na obtíž s odhalením smyslu šifry spojenou,

když tu pojednou se mi podařilo souvislost mezi pergamenovým proužkem a čitelnými značkami vypátrati.

„V našem případě – ba ve všech případech, kde jedná se o rozluštění nějakého záhadného nápisu – bývá první otázkou šifer řeč, ve které jsou psány, neboť závisí prvopočátky luštění, zvláště je-li nám činiti co s jednoduššími šiframi, předem na povaze toho kterého jazyka. Všeobecně musí ten, kdo podobnou hádanku chce rozluštit, provést pokusy se všemi jemu známými jazyky, založené na pravděpodobnosti, až konečně podaří se mu pravý nalézt. Hříčka slovní Kidd naznačila mně ihned, s které strany mám věc uchopiti. Kdyby toho nebylo, byl bych to musel nejdříve zkouseti se španělštinou, francinou, jakožto řečmi, ve kterých mohl pirát ze španělského pobřeží nejspíše své tajemství zaznamenati. Avšak dle mnohých tomu nasvědčujících okolností pokládal jsem šifru za anglickou.

Vidíte, že jednotlivá slova nejsou oddělena, nýbrž naopak všechna tvoří jakýsi celek. Kdyby bývala nějakým způsobem oddělena, byla by se i moje úloha valně usnadnila. V takovém případě byl bych si počínal tak, že bych kratší slova analysoval a mezi sebou srovnal a byl bych vypátral, jak povstalo slovo z jednotlivých písmen, jako na příklad kolikrát přichází a nebo značka I, a ve kterých slovech se nalézá, aneb tvoří-li samo o sobě již slovo. Tak by už bylo rozluštění snadné. Zde však nespatoval jsem nijaké oddělení, pročež bylo nutno nejdříve vyšetřiti a zaznamenati jak nejčtetnější písmena tak i taková, jež se tu nejdříve vyskytují. Když jsem všechna spočítal, sestavil jsem následující tabulku:

Značka 8 přichází 33krát

„	;	„	26	„
„	4	„	19	„
„	V)	„	16	„
„	*	„	13	„
„	5	„	12	„
„	6	„	11	„
„	†I	„	8	„
„	0	„	6	„
„	92	„	5	„
„	:3	„	4	„
„	?	„	3	„
„	¶	„	2	„
„	-	„	1	„

„Teď však je známo, že v jazyku anglickém vyskytuje se nejčastěji písmena *e*. Pak přicházejí na řadu následující: *a o i d h n r s t u y c f g l m w b k p q x z*.“

E převládá tak pozoruhodnou měrou, že se jen zřídka podaří naléztí frázi, v níž by hláska *e* nepřevládala nad ostatními.

Zde tedy máte hned na počátku základní zákon k něčemu více nežli k pouhým domněnkám. Jak se dá výhodně užítí hořejší tabulky, je na bíledni, když se jí budeme aspoň částečně držeti. Poněvadž tedy značka 8 převládá, počněme tím, že ji budeme pokládati za značku pro hlásku *e* přirozené abecedy. Abychom se přesvědčili o správnosti, zkoumejme, zdali číslice 8 přichází dvojité za sebou – neboť v jazyku anglickém vyskytuje se dvojité *e* velmi četně; vzpomeňte jen slov *meed*, *fleet*, *speed*, *been*, *agree* atd. V tomto případě pak spatřujeme je neméně nežli pětkrát dvojité, ač kryptogram je dosti krátký. Budiž tedy 8 jako *e*. Dále však vyskytuje se mezi všemi slovy v jazyku anglickém člen *the* nejčastěji. Zpytujeme, zda tu nepřicházejí tři číslice v témž pořádku za sebou, totiž tak, aby byla 8 naposled. Objevili-li jsme toto opakování značek, zjistili jsme tím pravděpodobnost slova *the*. Při důkladném zkoumání shledáme, že neméně nežli sedmkráté nacházejí se

takováto sestavení značek vyznačených ;48. Můžeme již tedy předpokládati, že ; znamená t, 4 znamenají h a 8 znamená e. A tak učinili jsme veliký krok.

„Objeví-li jsme již toto slovo, můžeme na jisto postavit také nesmírně důležitý bod, to jest rozdílné začátky a koncovky slov. Hledejme na př. místo, kde kombinace ;48 předposledně přichází, jest to skorém na konci. Víme, že značka ;, kteráž na to bezprostředně následuje, znamená počátek slova a takových slov, jež následují za *the*, známe již neméně pět. Tyto značky nahrazujeme písmenkami obyčejné abecedy a při tom pro takové, které ještě neznáme, necháváme místa prázdná.“

t eeth.

Zde pak můžeme skupeninu *th* odstraniti, ježto netvoří žádnou část slova počínajícího prvým *t*, neboť kdybychom i celou abecedu přemístili, abychom našli písmeno, jež by se hodilo na prázdný prostor, shledali bychom, že tím nemožno vytvořili žádného slova, jehož část by skupina *th* mohla tvořiti.

Tedy spatřujeme, že jsme obmezeni pouze na

t ee,

a projdeme-li, když toho třeba, jako dříve abecedu, shledáme, že jediné slovo *tree* jest možné, jakožto smysl mající. Tím pak obdržíme další písmenu *r*, jež naznačena je značkou (, tak že máme slova *the tree*³ vedle sebe.

Jděme nad tato slova trochu výše a spatříme opět kombinaci ;48, již užijeme jakožto koncovky slova, které bezprostředně předchází. Máme tu následující pořad:

the tree ;4(V?34 the,

aneb nahrazme to přirozenými písmeny, jak dalece již nám jsou známy, a obdržíme:

---

³ Strom.

the tree thr V?3h the.

Nechme nyní pro neznámé značky písmen prázdné prostory neb označme tyto tečkami, dojdeme k následujícímu výsledku:

the tree thr... h the,

při čemž pojednou napadne nám slovo *through*.⁴ Tento objev však poskytuje nám tři nové písmeny, a to *o*, *u* a *g*, jež naznačeny jsou znaménky *V?* a *3*.

Prozkoumejme však nyní šifry, abychom vyhledali kombinace známých značek, důkladně, *e* najdeme nedaleko od počátku pořad:

83 (88 nebo-li egree,

což patrně konec slova *degree*⁵ označuje. A tím opět objevili jsme novou písmenu, totiž *d*, představenou znamením *†*.

Čtyři písmeny za slovem *degree* podávají kombinaci

; 48 (; 88.

Dosaďme si za známé značky písmeny a za neznámé ponechme tečky a nabudeme četby:

th...rtee

uspořádání to, jež nás ihned uvede na slovo *thirteen*⁶ a tím zároveň na dvě nové písmeny *i* a *n*, jež zaměněny jsou značkami *6* a ***.

Podívejme se pak na počátek svého kryptogramu a shledáme skupinu

532VV†

Překladem obdržíme

*good,*⁷

---

⁴ Skrz.

⁵ Stupeň.

⁶ Třináct.

⁷ Dobrý.

což připomíná určitě, že první číslici jest nutno nahraditi písmenou A, tak že obě prvá slova znějí, doplníme-li je náležitě, „A good“.

Avšak jest již na čase, abychom svůj klíč, jak dalece jsme jej objevili, spořádali v tabulku a tak se vystříhali každého omylu. A jest to následovně:

5	znamená	a
†	„	d
8	„	e
3	„	g
4	„	h
6	„	i
*	„	n
V	„	o
(	„	r
;	„	t

Tak bychom měli nejméně deset nejhlavnějších písmen, a bylo by zbytečno, dále do jednotlivého rozluštování zabíhali. Myslím, že jsem již dosti pověděl, abych vás přesvědčil, že šifry tohoto způsobu jsou snadno luštitelný, a abych vám odhalil možnost jejich rozluštění. Prozatím buďte ubezpečen, že tento pochod jest společný všem jednoduchým podobným kryptogramům. Zbývá pouze, bych vám podal úplný překlad značek, kteréž na pergamenu jsou obsaženy. Zde jest:

„A good glass in the bishop's hostel in the devil's seat forty one degrees and thirteen minutes northeast and by north main branch seventh limb east side shoot front the left eye of the death's head a bee line from the tree through the shot fifty feet out“⁸

„Ale hádanka,“ pravil jsem, „nezdá se mi, že by se byla přiblížila tím k rozluštění. Jak jen může kdo z této hatlaniny ‚d'áblovo sídlo‘, ‚umrlčí hlava‘ a ‚biskupský hotel‘ vylouditi nějakého smyslu?“

---

⁸ Dobré sklo v biskupském hotelu v d'áblově sídle čtyřicet jeden stupeň a třináct minut severovýchodně hlavní větev sedmá větev na východní straně střel skrz levé oko umrlčí lebky přímou čarou od stromu tímto průmětem padesáte stop stranou.

„Souhlasím s vámi,“ odpověděl Legrand, „že věc doposud ještě vypadá obtížnou, když se jen tak ledabylo přehlédně. Mojí první snahou bylo, větu tak rozdělit, jak tomu skutečně v duchu kryptogramu bylo“

„Chcete tím naznačit interpunkci?“

„Ano, něco podobného“

„Jak to však bylo možno?“

„Soudil jsem, že pisatel úmyslně se přičinil, aby neodděloval slova, nýbrž dohromady je vtěsnil, aby se tím luštění záhady ještě více znesnadnilo. Přece však mohl na to pomysliti, že nějaký člověk, ne příliš bystroduchý, nevěnuje takovému zaměstnání příliš mnoho péle. Kdykoli tedy došel při psaní k nějaké přirozené větě, musel značky tím více vedle sebe těsnati. Kdybyste však do rukopisu laskavě nahlédl, shledal byste, že jsou značky na pěti místech neobyčejně stěsnány. Dle toho soudě, rozdělil jsem větu následovně:

*„A good glass in the bishop's hostel in the Devil's-sea t -
forty-one degrees and thirteen minutes - northeast and by
north - main branch seventh limb east side - shoot front the
left eye of the death's-head - a bee-line from the tree through
the shot fifty feet out.“⁹*

„I toto,“ pravil jsem, „zůstává mi nejasným.“

„Mně se také po několik dní jinak nevedlo,“ odpověděl Legrand. „Nejprve pátral jsem poblíže výspy Sullivanový, zda nenalézá se někde dům, jemuž by se říkalo biskupský hotel. A když jsem naprosto ničeho nemohl vyzvědět, předsevzal jsem si, že okrsek svých výzkumů rozšířím a systematictěji pátrati budu. Pojednou napadlo mně, že by se mohl tento název ‚biskupský hotel‘ vztahovati na starou rodinu jménem Bessop, jež před mnoha lety obývala jistý dům asi čtyři míle severně ostrova. Odebral jsem se tedy do plantáží a pokračoval jsem mezi mouřeníny ve svých

---

⁹ Dobré sklo v biskupském hotelu v ďáblově sídle - čtyřicet jeden stupeň a třináct minut - severovýchodně - hlavní větev sedmá větev na východní straně - střel skrz levé oko umrlčí lebky - přímou čarou od stromu tímto průmětem padesáte stop stranou.

výzkumech. Tu konečně vypravovala mi přece jedna z nejstarších žen, že o pevnosti Bessopů slyšela, a tak mohla být i přece mou vůdkyní k pevnosti, kdež však nestojí již ani zámek, ani hostinec, nýbrž pouze vysoká skála.

Přislíbil jsem jí značnou odměnu, načež si dala říci, ač dosti se rozmýšlejíc, a povolila, že mne na místo dovede. Nedalo nám to velkého namáhání, abychom je našli. Otrokyně mne opustila a já si prohlížel tak zvaný zámek. Skládal se z nepravidelné skupiny útesů a skalisk, mezi nimiž poslední vynikala nejen výškou, nýbrž i osamoceným a uměleckým vzezřením. Slezl jsem nejvyšší vrcholek, aniž jsem věru věděl, co mám počítí.

Když jsem takto svým myšlénkám volného přál letu, dotkl se zrak můj úzkého výběžku na východní straně úskalí ležícího, jenž byl asi loket níže pod vrcholkem, na němž jsem stál. Výběžek tento vyčníval asi osmnáct palců do prostoru a nebyl širší jedné stopy; ale jakýs výklenek v útesu způsobil, že nabyl podoby se sedadly, jakých naši předkové užívali, totiž sedadly, jejichž opěradla byla prohloubena. Nepochyboval jsem ani na okamžik, že jsem tím objevil v rukopise připomenuté sídlo ďáblovo, a již zdálo se mně, že vysvítá z toho pojednou úplné porozumění hádanky.

Dobré sklo mohlo by, jak jsem předpokládal, vztahovat i se jediné na dalekohled, ježto slovo „sklo“ bývá jen zřídka v jiném smyslu od námořníků užíváno. Když mi již bylo jasno, že jest tu třeba dalekohledu, seznal jsem též, že jest si třeba zvoliti nějaký pevný, nezměnitelný bod, odkud by se dalekohledu s prospěchem užití mohlo. Neváhal jsem také uvěřiti, že věty „čtyřicet jeden stupeň“ a „severovýchodně a severně“ obsahují návod, jakým směrem jest sklo zařídití.

Tato odhalení mocně mne povzbudila; spěchal. jsem domů, chopil se dalekohledu a vrátil jsem se zpět na úskalí.

Svezl jsem se několikráte s výběžku dolů a shledal jsem, že na něm možno jen tenkrát usednouti a udržeti se, zaujmu-li určitou polohu. Tato okolnost utvrdila mne v domněnce, kterou jsem již dříve choval. Chystal jsem se užití dalekohledu. Neznamenalat'

zajisté asi slova „čtyřicet jeden stupeň a třináct minut“ nic jiného, nežli výšku nad viditelným horizontem, ježto směr horizontální jasně vyznačen byl slovy „severovýchodně a severně“. Kapesním svým kompasem ustanovil jsem si neprodleně jmenovaný směr. Pohyboval jsem dalekohledem, řídě jej co možná dokonale ve výši čtyřiceti jednoho stupně a opatrně pohybuje jím dolů i vzhůru, upoutal jsem svoji pozornost okrouhlým otvorem v listí ohromného stromu, jenž všechny ostatní převyšoval. Ve středu otvoru pozoroval jsem bělavý bod, na kterémž jsem nemohl z počátku rozeznati, co by to v pravdě bylo. Zařídív dalekohled ještě dokonaleji, pohlédl jsem opětně na onen bělavý bod a poznal jsem v něm lidskou lebku.

„Při tomto odhalení řinula se mi krev do hlavy, neboť spatřoval jsem, že hádanka je rozluštěna, vždyť fráze „hlavní větev, sedmá větev, na východní straně“ nemohla se k ničemu jinému vztahovati, nežli jediné k poloze, v jaké na stromě trčela, a rovněž tak nepřipouštěla fráze „střel levým okem umrlčí hlavy“ jiného významu, než že se týkala pokladu. Nahlížel jsem, že má být i levým okem prostřelena kule, jakož i tažena svislá přímka, tažená z nejbližšího bodu kmene průmětem (bodem, kam kule vrazila) a odtud až do vzdálenosti padesáti stop prodloužena, aby označila místo, kde zakopány býti mohly cenné předměty.“

„Všecko to,“ pravil jsem, „jest neobyčejně jasně, duchaplné a zároveň přece tak jednoduché. Když jste však opustil biskupský hotel, co jste potom učinil?“

„Jak? Pádil jsem k domovu, maje již strom i místo úplně v paměti. Jakmile jsem však opustil ‚d‘ábelské sídlo‘, zmizel hned okrouhlý otvor, a ač jsem se později dosti namáhal, nebylo mi možno jej již spatřiti. Co se mi zdá na celé události nejduchaplnějším, jest faktum (neboť opěťované pokusy mne skutečně přesvědčily, že je to skutečně faktum), že záhadný okrouhlý otvor nelze odjinud spatřiti než s tohoto výběžku skalního.“

„Na této mé výpravě provázel mne Jupiter, jenž bezpochyby pozoroval po několik týdnů moji zamyšlenost a nevrlost, a proto

nikterak nechtěl mne samotného ven pustiti. Následujícího však na to dne vstal jsem velmi časně a prchnuv mu, odebral jsem se opětně do hor, abych známý strom vyhledal. Když jsem se potom navrátil, již v noci, chtěl mi můj sluha vyprávěti. Ostatní znáte snad, jak myslím, právě tak dobře, jako já sám.“

„Tuším,“ pravil jsem, „že neudeřil jste při prvním kopání na pravé místo jen proto, že Jupiter pustil brouka pošetilým způsobem pravým místo levým okem lebky.“

„Uhodl jste. Tento přehmat způsobil v dopadu rozdíl pŕltřetího palce, aneb jinak řečeno, v poloze kolíku, odkud bylo nejbliže ke stromu. Kdyby byl poklad pod výstřelem, pod dopadem býval, nebylo by melo nedopatření Jupiterovo značných následků; avšak dopad a nejbliže ležící místo stromu byly jenom dva body, jimiž ustanovena měla býti čára směřová. Přírozeně tedy jsme se vzdalovali, ač byl náš omyl z počátku tak nepatrný při prodloužení čáry tě vždy více a více od pravého směru, až jsme konečně stopu ve vzdálenosti padesáte stop úplně ztratili. Kdyby tudíž moje přesvědčení, že musí skutečně tam poklad zahrabán býti, nebylo bývalo tak skálopevně, byla všecka práce naše marná.“

„Avšak vaše hrdé chování, když jste broukem v ruce sem a tam houpal, bylo přece na nejvýš podivné. Nepochyboval jsem ani na okamžik, že jste pozbyl rozumu. A proč muselo býti užito při spuštění lebky místo kule brouka?“

„Mám-li vám vyznati pravdu, tedy mne trochu mrzelo, že jste tak zřejmě pochyboval o mém zdravém rozumu, a proto jsem si umínil, že vás v tichosti svým vlastním způsobem potrestám a to tím, když vás trochu oklamu. Proto jsem houpal broukem, a jen proto a pro nic jiného musel býti se stromu spuštěn. Vaše poznámka, již jste sám učinil o jeho značné tíži, přivedla mne na tento úmysl.“

„Ano, to nahlížím; avšak ještě jeden bod mne mate. Jak máte souditi o kostrách, jež jsme našli?“

„To jest otázka, na niž mně samotnému nelze odpověditi. Přítomnost koster na tom místě dá se prozatím jedině pravděpodobným způsobem vysvětliti - a přece jest v pravdě příliš

odporné uvěřit i takové hanebnosti. Myslím totiž: Kiddovi, byl-li, o čemž nepochybuji, skutečně Kiddem, jenž poklad jsem zavezl, bylo třeba při práci té pomocníků. Když však práce byla dokonána, mohl uznati za nejvhodnější, aby všechny, kteří o jeho tajemství věděli, sprovodil se světa. Snad k tomu několik jen ran motykou dostačilo, když jeho pomocníci v jámě pracovali, snad bylo třeba jich celý tucet – kdož může to říci?“

Edgar Allan Poe
Zlatý chrobák

Vydala **Městská knihovna v Praze**
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. vydání
Verze 1.0 z 24. 7. 2013